

Valtiovarainministeriön päätökset valtionosuuksista vuodelle 2024

Kaupunginhallitus 05.02.2024 § 57

Valmistelu ja lisätiedot Talousjohtaja Eero Aitkoski, eero.aitkoski(at)orimattila.fi

Valtiovarainministeriö on tehnyt 21.12.2023 päätökset sekä peruspalvelujen valtionosuudesta, verotulomenetysten korvauksesta (VN/35660/2023) että kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2024 (VN35661/2023).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden koostuminen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuus koostuu seuraavista valtionosuusperusteista:

- 1) valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista ja
- 2) syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosien määräytymisperusteista.

Kuntien valtionosuutta lisätään ja vähennetään mainitun lain 4 ja 5 luvussa tarkoitetuilla erillä. Näitä ovat:

- perusopetuksen aloittamisen johdosta maksettavan rahoituksen vähentäminen
- kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentäminen kuntaan maksetun perustoimeentulotuen määrällä
- hyvinvointialueiden perustaminen ja tehtävien järjestämisvastuun siirrosta vuonna 2023 aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajoittaminen (muutosrajoitin)
- valtionosuusjärjestelmän muutoksen tasaus
- sote-siirron jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden pysyvä lisäsiirto
- määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset on tarkistettu kuntien lopullisten vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi kuntien tilinpäätöstietojen mukaisista kustannustiedoista on oikaistu niitä merkittävästi vääristävät erät 30.6.2023 voimaan tuleen kunnan peruspavleuksen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen perusteella.

Veroperustemuutoksista johtuvia kunnallisverotulomuutoksia vastaava euromäärä maksetaan kunnille valtionosuuden yhteydessä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 33 §:n mukaan.

Kotikuntakorvauksen perusosan määräytyminen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 35 §:n mukaan kotikuntakorvaus määräytyy kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksen toteutuneiden kustannusten perusteella erikseen 6-, 7-12 ja 13-15 -vuotiaille.

Valtiovarainministeriö on kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n 6 momentin nojalla päättänyt, että vuoden 2024 kotikuntakorvauksen perusosa on 7 459,25 euroa (vuonna 2023 7 436,67 euroa).

Oppilaan iän mukaan määräytyvä kotikuntakorvaus saadaan kertomalla kotikuntakorvauksen perusosa kertomalla kunnan 6-vuotiaiden määrä luvulla 0,61, 7-12-vuotiaiden määrä luvulla 1,00 ja 13-15-vuotiaiden määrä luvulla 1,60.

Valtionosuudet 2024

Valtiovarainministeriön päätösten mukaiset valtionosuudet ja talousarviossa ennakoitujen valtionosuudet on esitetty alla olevassa taulukossa:

Valtionosuudet 2024	TA2024	VM:n päätös	Erutus
Peruspalvelujen valtionosuus (sis. verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen)	10 567 500	10 471 384	-96 116
Verotulomenetyksen korvaus	2 794 000	2 752 492	-41 508
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-2 120 000	-1 796 427	323 573
Valtionosuudet yhteensä	11 241 500	11 427 449	185 949
Kotikuntakorvausten tulot	1 492 000	1 492 372	372
Kotikuntakorvausten menot	-1 018 000	-1 017 855	145
Kotikuntakorvaukset yhteensä	474 000	474 517	517
YHTEENSÄ	11 715 500	11 901 966	186 466

Valtiovarainministeriön päätöksen mukaan valtionosuuksia tullaan tilittämään 186 466 euroa budjetoitua enemmän.

Liitteenä on päätös kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja verotulomenetyksen korvauksesta vuonna 2024 sekä päätös kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2024.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kalle Larsson

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi Valtiovarainministeriön päätökset peruspalvelujen valtionosuudesta ja verotulomenetyksen

korvauksesta sekä kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2024.

Päätös Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi Valtiovarainministeriön päätökset peruspalvelujen valtionosuudesta ja verotulomenetysten korvauksesta sekä kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2024.

Kaupunginhallitus 11.03.2024 § 83

Valmistelu ja lisätiedot Talousjohtaja Eero Aitkoski, eero.aitkoski(at)orimattila.fi

Valtiovarainministeriö on tehnyt 21.12.2023 päätökset sekä peruspalvelujen valtionosuudesta, verotulomenetysten korvauksesta (VN/35660/2023) että kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2024 (VN35661/2023).

Mikäli kunta on tyytymätön tehtyihin päätöksiin, sillä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä kirjallinen oikaisu valtiovarainministeriölle.

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämismääräykset siirtyivät kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Uudistuksen rahoitusperiaatteeksi määritettiin kustannusneutraalisuus, jossa siirtyviä tuloja ja menoja tasataan koko maan tasolla.

Tulorahoitusta siirrettiin hyvinvointialueille kuntien verotuloja ja valtionosuuksia leikkaamalla sekä lisäämällä valtionosuusjärjestelmään toistaiseksi pysyvästi muutusrajoitettua ja kunnan talouden tasapainotilan muutoksia rajoittava järjestelmämuutoksen tasaus. Nämä erät sisältyvät osaksi peruspalvelujen valtionosuutta. Tasaus tapahtuu siirtymäkauden aikana vuosina 2023–2027, Lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (618/2021, myöhemmin valtionosuusL) 57 § 4 momentin mukaan vuoden 2023 erotus vähennetään jälkikäteen vuosina 2024 ja 2025.

”Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämismääräyksen siirron vuoksi kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät tulot tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja verotulojen osalta valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpantujen verotulojen perusteella koko maan tasolla hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia vastaaviksi. Tulojen ja kustannusten erotus otetaan huomioon peruspalvelujen valtionosuudessa vuodesta 2024 lukien. Jos kunnilta on tarkistuksen perusteella koko maan tasolla siirtynyt tuloja vähemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä vähennetään kunnille myönnettävästä valtionosuudesta. Jos tuloja on siirtynyt enemmän kuin kustannuksia, erotusta

vastaava määrä lisätään kunnille myönnettävään valtionosuuteen. Vähennys tai lisäys otetaan huomioon valtionosuudessa kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suurena eränä.”

Vuoden 2022 verotus valmistui lokakuun 2023 lopulla. Valtiovarainministeriö päivitti valtionosuuslaskelmansa 17.11.2023, ajankohtana, jolloin kuntien talousarviot 2024 oli jo useassa kunnassa vahvistettu. Valmistuneiden laskelmien perusteella valtiovarainministeriö totesi tehtyjen verotulosiirtojen (kunnallisvero 12,64 % ja yhteisövero noin 1/3) olevan riittämättömiä kattamaan hyvinvointialueiden menoja, joiden suuruus oli kasvanut merkittävästi alkuperäisistä laskelmista. Kompensoimaan vuotta 2024 koskevaa muutosta, valtio päätti siirtää (valtionosuusL 57 § 4 mom, 21.12.2023/1235) vuoden 2023 osuus huomioitavaksi vasta vuosina 2025–2027: *”Vastaavasti vuoden 2023 osalta erotuksesta otetaan huomioon jälkikäteen valtionosuuden lisäyksenä tai vähennyksenä vuosina 2025–2027 kunakin vuonna yksi kolmasosa.”*

Valtioneuvoston asetuksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885, myöhemmin Asetus) perusteella rahoituslaskelman pohjana oleviin kuntien ja hyvinvointialueiden ilmoittamiin vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin tehtiin jälkikäteistarkastus kesäkuussa 2023. Tarkistuksessa pyydettiin tiedot mahdollisista tilinpäätöstietoja vääristävistä eristä erikseen kunnilta ja hyvinvointialueilta. Asetuksen 7 §:n mukaan:

”Tarkistettaessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 3 momentissa tarkoitettuja laskelmia vuonna 2023, laskelmissa otetaan huomioon kunnan vuosille 2021 ja 2022 kuluiksi kirjaamat takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset siten, että siirtyvä palkkakustannus vastaa yhden vuoden suoriteperusteisia palkkakustannuksia. Kuntien ja kuntayhtymien on toimitettava viimeistään kesäkuun 30 päivänä 2023 valtiovarainministeriölle riittävä selvitys edellä mainituista kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, johon takautuvien kustannusten maksaminen perustuu.

Tarkistettaessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 3 momentissa tarkoitettuja laskelmia vuonna 2023, vuoden 2022 tulotietoina kunnallis- ja yhteisöverotulojen osalta käytetään valmistuneen verotuksen mukaisia maksuunpantuja verotuloja.”

Valtiovarainministeriö sisällytti ennakolliseen valtionosuuslaskelmansa 10.10.2023 seuraavat Orimattilan kaupunkia koskevat erät:

Kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätökseen on kirjattu pakollinen varaus (20 milj. euroa) vuoden 2022 palkkaharmonisaation kustannuksia varten sekä vastaava saaminen jäsenkunnilta pakollisesta varauksesta syntyneen

alijäämän kattamiseksi. Jäsenkunnat eivät ole kirjanneet saamista vastaavaa velkaa eivätkä kuluja tilinpäätökseen 2022. Kuntien velvollisuudesta kuntayhtymän taseeseen kertyneen alijäämän kattamiseen säädetään voimaanpanolaissa. Kuntien vuoden 2022 kustannuksiin on lisätty kuntayhtymän ilmoitukseen perustuen osuudet vuoden 2022 alijäämästä, yht. 19 971 668 euroa (huom. vähennetty ky:n vuoden 2022 ylijäämä 28 333 euroa). Kuntien vuoden 2021 kustannuksiin on lisätty osuudet vuoden 2021 alijäämästä, yht. 198 821 euroa (huom. lisätty poistoeron vähennys 169 983,75 euroa).

Valtiovarainministeriö päivitti siirtyvät kustannukset lopullisiksi lokakuussa 2023 10.10.2023 julkaistujen ennakkolaskelmien mukaisina.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) teki vuoden 2022 tilinpäätöksessään 20 milj. euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun, josta Orimattilan kaupungin laskennalliseksi osuudeksi ilmoitettiin 1,6 milj. euroa. PHHYKY:n ilmoitus vähentäisi Orimattilan kaupungin valtionosuusrahoitusta pysyvästi vuodesta 2023 alkaen.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta (616/2021, myöhemmin toimeenpanolaki) mukaan PHHYKY:n henkilöstö siirtyi liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023. Liikkeenluovutuksen jälkeen hyvinvointialue on jatkanut PHHYKY:n aloittamaa neuvottelua palkkojen yhdenmukaistamisesta. PHHYKY:n keskeneräisen palkkaharmonisaation osalta Orimattilan kaupungin näkemys vuoden 2022 tilinpäätöksessä on ollut, että PHHYKY ei ole vastuussa tulevaan palkkaharmonisaatoratkaisuun liittyvistä korvauksista ja siten mahdollista korvausmenoa ei ole voitu pitää todennäköisenä tapahtumana.

Huomioitavaa lisäksi on, että saatava ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Työsopimuslain sekä lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kaupungin tai hyvinvointialueen välillä.

Asetuksen 7 §:n mukaisesti valtiovarainministeriölle on toimitettava riittävä selvitys kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimukset, joihin takautuvien kustannusten maksaminen perustuu. PHHYKY:n tekemä yksipuolinen tilinpäätösvaraus ei ole asetuksen kuvaama päätös tai sopimus.

PHHYKY:n tekemä palkkaharmonisaatiota ennakoiva tilinpäätösvaraus on muuttanut yhtymän tilinpäätöksen 2022 alijäämäiseksi. Toimeenpanolain 33 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt

alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueille. Edellä kuvatusti alijäämä on syntynyt kirjanpitolain perusteella tehdystä palkkaharmonisaatiota koskevasta varauksesta. Palkkaharmonisaatiokustannus ei ole syntynyt eikä siitä ole ollut sopimusta 31.12.2022 mennessä, jolloin kuntakuntayhtymä ei liikkeenluovutuksen jälkeen ole vastuussa 1.1.2023 ja sen jälkeen sovituista kustannuksista. Näin ollen menoa ei olisi voinut pitää todennäköisenä eikä siitä olisi tullut tehdä tilinpäätösvarausta. Näin ollen ei olisi myöskään syntynyt alijäämää, johon kunnilla olisi ollut kattamisvelvollisuutta.

Orimattilan kaupunki hakee oikaisua valtiovarainministeriön 21.12.2023 päätökseen (VN/35660/2023) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2024 silti osin kuin peruspalvelujen valtionosuuslaskelmissa on huomioitu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alijäämän kattamisvelvollisuus, joka aiheutuu yhtymän tekemästä tilinpäätösvarauksesta.

Hallintosäännön 6 luvun 1 § mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin puolesta yleisesti muista kuin valtuustolle yksinomaan säädetyistä asioista.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kalle Larsson

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää

1. tehdä oikaisuvaatimuksen Valtiovarainministeriön päätökseen VN/35660/2023 esittelytekstissä esitettyjen perusteiden johdosta ja
2. valtuuttaa kaupunginjohtajan vastaamaan operatiivisesti oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja siihen liittyvistä toimenpiteistä.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti

1. tehdä oikaisuvaatimuksen Valtiovarainministeriön päätökseen VN/35660/2023 esittelytekstissä esitettyjen perusteiden johdosta ja
2. valtuuttaa kaupunginjohtajan vastaamaan operatiivisesti oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja siihen liittyvistä toimenpiteistä.

Riitta Lonka (Hallintolaki § 28, kohta 5), Juha Hämäläinen (Hallintolaki § 28, kohta 1), Sari Sikkilä (Hallintolaki § 28, kohta 4), Jari Hosiaisuusluoma (Hallintolaki § 28, kohta 1), Jarmo Keskevaari (Hallintolaki § 28, kohta 5) ja Venla Avelin (Hallintolaki § 28, kohta 5) totesivat olevansa esteellisiä ja poistuivat asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Pöytäkirjanote: kaupunginjohtaja

Valtiovarainministeriö on tehnyt 26.6.2024 muutoksen päätökseen sekä peruspalvelujen valtionosuudesta, verotulomenetysten korvauksesta (VN/35660/2023). Muutettu päätös on liitteenä.

Muutetussa päätöksessä valtiovarainministeriö kohdentaa kunnille käyttämätöntä määrärahaa kuntien yhdistymisen taloudellisesta tuesta, tarkentaa kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannuksia, sekä korjaa kotikuntakorvausten perusosaa. Kotikuntakorvauksen perusosaksi määritellään 7 880,65 euroa, kun alkuperäisessä päätöksessä perusosa oli 7 459,25 euroa. Kotikuntakorvauksen perusosan muutos vaikuttaa maksettaviin ja perittäviin esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksiin.

Alla olevassa taulukossa on esitetty kaupungin talousarvioon huomoidut erät suhteessa valtiovarainministeriön tehtyihin päätöksiin. Valtiovarainministeriön 26.6.2024 tehdyn muutetun päätöksen vaikutukset näkyvät peruspalvelujen valtionosuutta kasvuna sekä kotikuntakorvausten tulojen ja menojen kasvuna. Vaikutus valtiovarainministeriön alkuperäiseen päätökseen on noin 55 000 euroa. Valtiovarainministeriön muutetun päätöksen mukaiset valtionosuudet maksetaan elokuusta alkaen.

Valtionosuudet 2024	TA2024	VM:n alkuperäinen päätös	VM:n korjattu päätös	Erotus (ta vs. korjattu päätös)
Peruspalvelujen valtionosuus (sis verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen)	10 567 500	10 471 384	10 499 633	-67 867
Verotulomenetysten korvaus	2 794 000	2 752 492	2 752 492	-41 508
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-2 120 000	-1 796 427	-1 796 427	323 573
Valtionosuudet yhteensä	11 241 500	11 427 449	11 455 698	214 198
Kotikuntakorvausten tulot	1 492 000	1 492 372	1 576 682	84 682
Kotikuntakorvausten menot	-1 018 000	-1 017 855	-1 075 357	-57 357
Kotikuntakorvaukset yhteensä	474 000	474 517	501 325	27 325
YHTEENSÄ	11 715 500	11 901 966	11 957 023	241 523

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kalle Larsson

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi valtionosuuksien muutospäätöksen vuodelle 2024.

Päätös Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi valtionosuuksien muutospäätöksen vuodelle 2024.